

La vida en un conte

Carles Montpart Tura

Aviat farà quatre anys, concretament al número 19 de latortugaavui.com, de gener de 2014, parlàvem del conte com un dels gèneres literaris que connectava més amb les necessitats del lector modern. En aquell moment, la recent concessió del premi Nobel de literatura a Alice Munro ens va donar peu a parlar d'aquesta autora canadenca i, per altra banda, del llibre de relats que acabava de publicar un dels nostres contistes més reconeguts, Sergi Pàmies. Avui tornem a aquest gènere amb una breu notícia d'alguns reculls de contes publicats darrerament.

Un gènere amb una llarga tradició

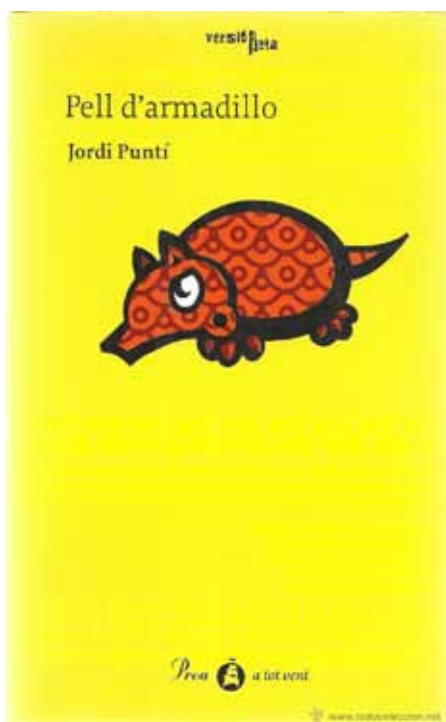
Aquell article el començàvem amb aquests paràgraf introductori: "Deixant de banda el món de la literatura popular, en què el conte ve d'una tradició molt antiga d'arrel tradicional i caracteritzada per l'anonimat, el conte literari modern en català és un gènere que ja té a hores d'ara una sòlida tradició al darrere. Un cop superat l'esquematisme del quadre de costums típic de la literatura del noucentisme, és amb el Modernisme i el nou segle que la narrativa breu comença a tenir entitat pròpia. Autors com Víctor

Català —amb el subgènere específic del "drama rural"—, Prudenci Bertrana o Joaquim Ruyra en són clars exemples. El Noucentisme, en canvi, molt més interessat en la poesia, no hi va prestar especial atenció. A partir dels anys trenta, però, el conreu del conte literari ha donat noms tan imprescindibles com Francesc Trabal, Mercè Rodoreda, Llorenç Villalonga, Salvador Espriu i Pere Calders. Seguint el fil d'aquesta tradició, i ja més recentment, autors com Joan Perucho, Baltasar Porcel,

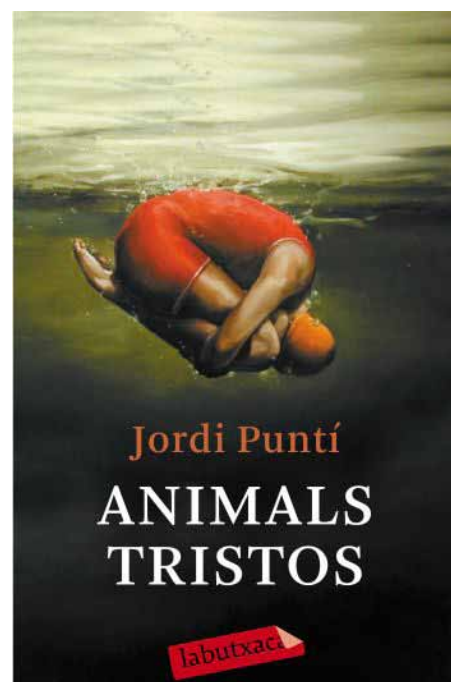
Jordi Puntí

Jaume Cabré, Jesús Moncada, Quim Monzó i Sergi Pàmies, entre molts d'altres, han continuat oferint als seus lectors noves propostes en el marc de la narrativa curta". Entre aquests "molts altres" tenen dret a figurar-hi els escriptors que comentem avui: Jordi Puntí, Empar Moliner i Jenn Díaz.

El tercer recull de Jordi Puntí

Jordi Puntí (Manlleu, 1967) es va estrenar justament amb dos celebrats llibres de contes, *Pell d'armadillo* (Proa, 1998) i *Animals tristos* (Empúries, 2002). El primer, que naixia apadrinat per Quim Monzó, del qual en va dir que era "un llibre, bo, fresc, recomanable", estava constituït per un conjunt de deu contes, alguns d'una extensió considerable, que van sorprendre per la maduresa estilística que presentaven malgrat tractar-se d'una *opera prima*. La majoria dels relats descriuen situacions d'una aparent banalitat —i que solen resoldre's de manera imprevisible i sempre amb un punt d'ironia— a partir de les quals Puntí és capaç d'enfrontar el lector amb una reflexió de tipus més profund. Ell mateix afirmava el següent. "Crec que l'interès màxim dels meus contes està que en l'aparença de banalitat de la vida quotidiana que intento narrar s'hi amaga un submón, un entramat de relacions desconegudes que amb els finals oberts deixo en suspens. Això permet que el lector es faci una composició de lloc i pugui fer volar la imaginació". Un dels temes que esdevindrà recurrent en els contes de l'escriptor osonenc, la sàtira del món dels escriptors, ja treia el cap en aquell recull en el conte més llarg, "Tríptic de les biografies". Pel que fa a l'estil, un dels aspectes que sempre s'ha destacat dels relats de Puntí, ell mateix confessava el següent: "La unitat de to estilístic de tot el recull ha estat molt treballada. Ha estat el meu cavall de batalla, que m'ha portat moltes hores de feina. Crec que en els contes hi ha molta diversitat de continguts, però hi ha una unitat d'estil volguda, que es pot concretar en un gust per les frases llargues i ben trobades, un gust significatiu pel detall i pel joc literari, un gust pel llenguatge actual, directe. Tot això ha estat volgut. No he deixat res a l'atzar pel que fa a l'estil". Aquest treball estilístic va ser, segurament, un dels motius que el llibre obtingués el Premi de la Crítica Serra d'Or.

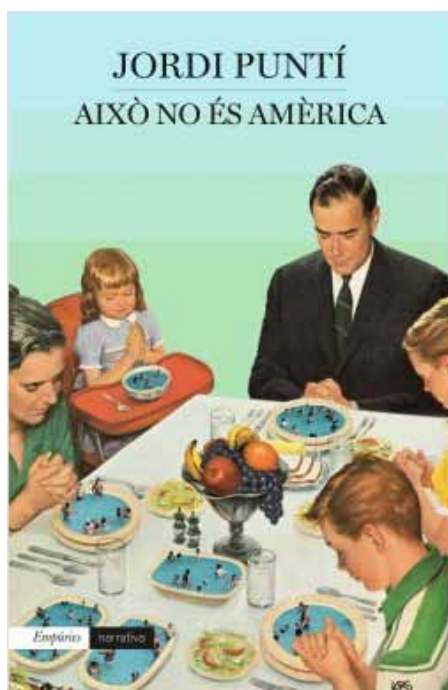

El segon recull de contes de Jordi Puntí, *Animals tristos*, no va fer més que confirmar les bones impressions que havia causat la seva estrena literària. Aquest volum inclou sis contes, alguns dels quals amb una extensió que els acostava gairebé al gènere de la novel·la curta, que presenten un variat mosaic d'històries protagonitzades per personatges víctimes d'alguna situació amorosa. Un cop més es va destacar en el seu moment la gran capacitat d'observació de Puntí i la seva mestria en la descripció de les il·lusions i dels fracassos que envolten les relacions amoroses en la societat actual.

Quinze anys després d'aquests *Animals tristos*, Jordi Puntí ha publicat recentment un altre volum de contes, *Això no és Amèrica* (Empúries, 2017), on aplega nou narracions escrites entre els anys 2002 i 2016. No es tracta, doncs, en la majoria dels casos, de contes escrits recentment, i fins i tot molts ja havien vist la llum en diaris, revistes o llibres col·lectius. La feina de l'autor, com ha explicat ell mateix en diverses entrevistes, ha estat revisar els relats a fons per tal de donar-los aquella unitat estilística que ja des del primer recull sempre ha volgut

Empar Moliner

("Intermitent" o "La matèria") i en algun altre ("La paciència") Puntí torna a donar-nos la seva visió irònica del món dels escriptors. El treball estilístic, el gust pel detall i la qualitat de la prosa de l'escriptor osonenc segueixen sent els seus valors més sòlids.

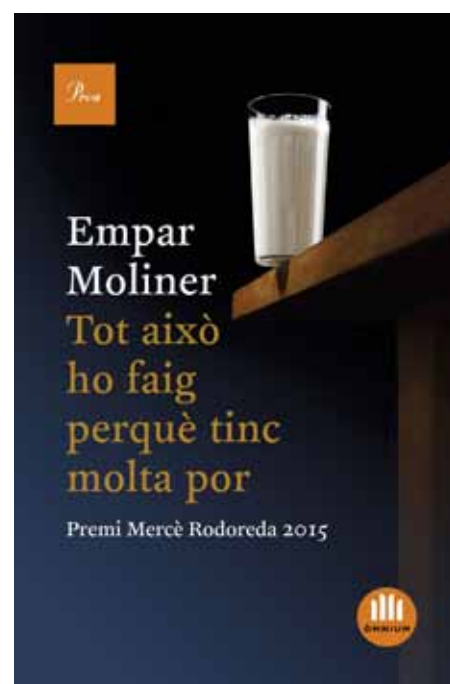
A part d'aquests tres llibres de contes, Jordi Puntí és també autor de la novel·la *Maletes perdudes* (Empúries, 2010), que va obtenir els premis Llibreter, Nacional de la Crítica, Amat-Piniella i Lletra d'Or, i que s'ha traduït a setze llengües, i del text autobiogràfic *Els castellans* (L'Avenç, 2011). És col·laborador habitual d'*El Periódico* i de la revista cultural *L'Avenç*, i ha traduït obres de Daniel Pennac, Amélie Nothomb i Paul Auster. Actualment treballa en la seva segona novel·la, una obra que tindrà com a eix central la vida del músic Xavier Cugat.

Els últims premis Mercè Rodoreda

que tinguin els seus contes. Malgrat que tots els contes van néixer de diversos encàrrecs, "els vaig escriure amb la mateixa exigència literària que qualsevol altra narració. Si hi havia alguna condició prèvia —pel que fa als personatges, la temàtica, l'espai—, vaig afaïçonar-la perquè s'adaptés a la meua voluntat d'estil. Per això ara, segurament, temps després s'han guanyat el dret de sortir en aquest recull" ("Nota final", p. 215). Un nou lliurament, doncs, d'històries situades en la més estricta quotidianitat i que ens presenten una galeria diversa de personatges desarrelats que es mouen cercant el seu lloc al món, un lloc que només provisionalment acabaran trobant. En alguns dels contes és possible trobar-hi un cert ressò de la literatura de Pere Calders

El "Premi Mercè Rodoreda de contes i narracions" és un premi literari en llengua catalana convocat per Òmnium Cultural i la Fundació Enciclopèdia Catalana i editat per Edicions Proa. Inicialment anomenat "Premi Víctor Català", el qual fou concedit per primera vegada el 1953, el 1998 canvià de nom per esdevenir l'actual "Premi Mercè Rodoreda de contes i narracions" i la seva entrega es produeix durant la Nit literària de Santa Llúcia durant el mes de desembre. En les seves dues últimes edicions, aquest premi ha estat guanyat per les escriptores Empar Moliner i Jenn Díaz, amb dos reculls de contes força diferents però tots dos de molt recomanable lectura.

Empar Moliner (Santa Eulàlia de Ronçana, 1966), reconeguda autora de novel·les com *Feli, esthéticienne* (Destino, Premi Josep Pla 2000) i *La col·laboradora* (Columna Edicions, 2012) és també autora dels reculls de contes *T'estimo si he begut* (Quaderns Crema, 2004, Premi Lletra d'Or 2005) i *No hi ha terceres persones* (Quaderns Crema, 2010). Amb *Tot ho faig perquè tinc molta por* (Proa, 2016) va guanyar el Premi Mercè Rodoreda en la seva convocatòria de l'any 2015. El volum inclou dotze relats que van des d'aquells que, sota una aparent trivialitat, acaben plantejant una reflexió sobre l'absurditat d'algunes conductes humanes, fins a aquells més clarament humorístics en què l'esmolada llengua de l'autora construeix una petita joia literària que funciona amb la perfecció d'un rellotge suís. Empar Moliner, de la qual vam parlar al número del mes passat de *latortugaavui.com* a propòsit del seu llibre sobre córrer *De què fuges, qui et persegueix?* (Columna, 2017), col·laboradora habitual de programes de ràdio i

Jenn Díaz

de televisió, i bona coneixedora del món de la gastronomia i dels vins, aprofita aquesta experiència per confegir contes tan divertits com "Com fer servir un desfibril·lador" o "Un blog de gastronomia". La frescor de la prosa de Moliner i la naturalitat amb què sap fer parlar els seus personatges en els diàlegs són, al meu entendre, juntament amb la facilitat per desemmascarar l'absurditat i la hipocresia d'alguns comportaments actuals, alguns dels valors més destacables dels seus contes.

Jenn Díaz (Barcelona, 1988), és una jove autora que ha debutat en el panorama literari català amb *Mare i filla* (Amsterdam, 2015), una novel·la que va obtenir una magnífica acollida tant per part de la crítica com dels lectors. Abans, havia publicat en castellà *Belfondo* (Principal del los Libros, 2011), *El duelo y la fiesta* (Principal de los Libros, 2012), *Mujer sin hijo* (Jot Down Books, 2013) i *Es un decir* (Lumen, 2014). Amb el recull de contes *Vida familiar* (Proa, 2017), Díaz ha obtingut el darrer Premi Mercè Rodoreda 2016. L'escriptora, amb un estil que és clarament deutor del de

Mercè Rodoreda, de qui ha dit sovint que és una gran admiradora, ens ofereix un conjunt de setze contes —sempre titulats de forma sintètica a través d'un sintagma nominal: "La decisió", "El desordre", "La burgesia"...— en què planteja petites històries plenes d'emocions que retraten amb una gran sensibilitat les incerteses i inseguretats de les relacions humanes, especialment les que es desenvolupen en l'àmbit familiar. Són contes de factura senzilla, breus, amb personatges sovint sense nom, en algunes ocasions nens o adolescents, que aconsegueixen a través d'una llengua molt cuidada transmetre unes vivències íntimes en un to de confiança molt ben aconseguit. Algun conte, amb final sorprenent, com "La bicicleta", és una petita obra mestra. Díaz, que és col·laboradora habitual a Catorze.cat, Jot Down i "El Periódico" és una autora que caldrà anar seguint.

